

Nota

Aan

Nationaal Beraad Digitale Overheid

Van

Bureau Digicommissaris

Betreft

Beslisnotitie uitwerking rollen en rolverdeling

Contactpersoon

Hans van der Stelt
Hans.stelt@digicommissaris.nl

Datum

01-05-2015

Kenmerk

2015-0000256646

Bijlagen

2

Naar aanleiding van een eerste bespreking van de rollen in het Nationaal Beraad van 7 april 2015, is een voorbereidingsgroep bijeen geweest voor een nadere uitwerking van de rollen. Op basis van de discussie die plaats heeft gevonden in de voorbereidingsgroep heeft het Bureau Digicommissaris besloten om deze beslisnotitie aan u voor te leggen.

Vragen aan het Nationaal Beraad:

1. Welk van onderstaande scenario's wordt door de leden van het Nationaal Beraad onderschreven?
2. Gaat u ermee akkoord dat de coördinerend beleidsverantwoordelijken, BZK en EZ, op basis van het gekozen scenario de bijgevoegde rolverdeling finaliseren en afspraken maken met partijen voor het Nationaal Beraad van 8 september 2015? De Digicommissaris kan hierbij ondersteuning bieden.
3. Welke afspraken kunnen de leden van het Nationaal Beraad maken om zekerheid te bieden aan partijen, die de rol oppakken van coördinerend beleidsverantwoordelijke of opdrachtgever, dat er gezamenlijk een oplossing wordt gezocht indien er onvoorziene omstandigheden blijken?
4. Stemt u in met het op basis van het gekozen scenario finaliseren van de definitie van de rollen en de doorvertaling naar de governance (bijlage 1A)?

Situatieschets

De politieke verantwoordelijkheid voor de GDI ligt nu in beginsel bij de coördinerend beleidsverantwoordelijken: het ministerie van BZK en EZ. Naast deze rol zijn deze departementen ook opdrachtgever van de GDI-voorzieningen (op een paar na die niet belegd zijn bij één opdrachtgever of één coördinerend beleidsverantwoordelijke). Daarnaast zijn beide partijen thans ook eigenaar van een beheerorganisatie (EZ van Dictu en BZK/W&R van Logius).

Uitvoeringsorganisaties zijn steeds meer afhankelijk van de GDI-voorzieningen in hun primaire proces en vragen daarom om een grotere rol in de sturing op de voorziening zodat de continuïteit geborgd is en deze voorzieningen zich doorontwikkelen ten behoeve van de dienstverlening aan burgers en bedrijven passend binnen de primaire processen van de uit-

voerders. Vanwege die toenemende betrokkenheid van de uitvoerders bij de GDI, willen ook de vakdepartementen meer betrokken worden en invloed hebben op de beleidsdoelen voor de digitale overheid, zodat in lijn zijn (of worden) met de beleidsdoelen op het vakdomein (bijvoorbeeld domein Werk & Inkomen of Onderwijs).

De medeoverheden zijn voor een steeds groter deel aangesloten op de GDI-voorzieningen en hechten er daarom aan om (vanuit deze bestuurslaag) mee te sturen op de beleidsdoelen van de GDI en daarmee invulling te geven aan het generieke karakter van de GDI-voorzieningen.

Vanuit bovenstaande én vanuit de uitgewerkte beschrijving van de rollen (zie bijlage 1a) is in de voorbereidingsgroep uitgebreid stil gestaan bij de reikwijdte en scope van de invulling van de verschillende rollen en de mogelijke consequenties die deze kunnen hebben. Ten aanzien van het opdrachtgeverschap en de wel of niet bijbehorende politieke verantwoordelijkheid zijn de meningen verdeeld.

Scenario's

Er is een aantal scenario's uitgewerkt om de verschillen naar voren te brengen:

a. Opdrachtgeverschap en politieke verantwoordelijkheid gescheiden

In dit scenario wordt de politieke verantwoordelijkheid bij de coördinerend beleidsverantwoordelijken belegd.

Dit betekent dat de politieke verantwoordelijkheid ligt bij het ministerie van BZK als het gaat om de GDI-voorzieningen die ondersteunend zijn in de relatie tussen de overheid en burgers en bij het ministerie van EZ als het gaat om GDI-voorzieningen die ondersteunend zijn in de relatie tussen overheid en bedrijven.

De coördinerend beleidsverantwoordelijke belegt de opdrachtgeverrol voor een specifieke voorziening formeel, met een overeenkomst, bij een organisatie die in haar taakuitoefening baat (kwantitatief en kwalitatief) heeft bij doorontwikkeling, gebruik en continuïteit van de voorziening. Dit betekent dat organisaties die het opdrachtgeverschap vervullen daartoe moeten zijn toegerust en over voldoende mandaat van de afnemers beschikken om deze rol nationaal/interbestuurlijk in te vullen.

Een hypothetisch voorbeeld zou dan zijn:

Als de Belastingdienst opdrachtgever is voor Digitaal Ondernemersplein en er gaat iets mis in de uitvoering van deze voorziening, dan legt de bewindspersoon van EZ hierover verantwoording af. De Belastingdienst is degene die de rol van de opdrachtgever invult en daarmee stuurt op en aanspreekbaar is voor de realisatie en instandhouding van een voorziening (binnen de gegeven beleids- en financiële kaders), het beleggen van het beheer en exploitatie en de doorontwikkeling. De coördinerend beleidsverantwoordelijke, i.c. EZ, is verantwoordelijk voor de financiële doorvertaling van de beleidskaders. Met het aangaan van de opdrachtgeverrelatie hevelt EZ als coördinerend beleidsverantwoordelijke het budget voor de voorziening over naar de begroting van het ministerie van Financiën (de Belastingdienst).

b. Opdrachtgeverschap en politieke verantwoordelijkheid belegd bij de coördinerend beleidsverantwoordelijke

In dit scenario wordt zowel de politieke verantwoordelijkheid als de opdrachtgeverrol bij de coördinerend beleidsverantwoordelijke belegd. De coördinerend beleidsverantwoordelijke stuurt vanuit nationaal/interbestuurlijk belang in een keten van wederkerigheid tussen beleid en uitvoering.

Dit betekent dat naast de specifieke beleidsrol de ministeries van BZK en EZ ook optreden als opdrachtgever voor de specifieke GDI-voorzieningen voor burgers resp. bedrijven. De opdrachtgeverrol wordt dan niet belegd bij een andere overheidspartij. Dit betekent ook dat de ministeries van BZK en EZ hiertoe moeten zijn/worden uitgerust en over voldoende mandaat van de afnemers beschikken zodat deze rol nationaal/interbestuurlijk ingevuld wordt.

Een hypothetisch voorbeeld zou dan zijn:

Als BZK opdrachtgever is voor DigiD en er gaat iets mis in de uitvoering van deze voorziening, dan legt de bewindspersoon van BZK hierover verantwoording af. BZK belegt in haar eigen departement (eventueel bij een andere afdeling dan de beleidsdirectie om rolzuiverheid te bevorderen) de opdrachtgeverrol. Deze betreffende afdeling van BZK is degene die de rol van de opdrachtgever invult en daarmee stuurt op en aanspreekbaar is voor de realisatie en instandhouding van een voorziening (binnen de gegeven beleids- en financiële kaders), het beleggen van het beheer en exploitatie en de doorontwikkeling. De coördinerend beleidsverantwoordelijke, i.c. BZK, is verantwoordelijk voor de financiële doorvertaling van de beleidskaders. Het budget voor de voorziening staat op de begroting van BZK.

c. Opdrachtgeverschap en politieke verantwoordelijkheid belegd bij een overheidsorganisatie niet zijnde de coördinerend beleidsverantwoordelijke

In dit scenario wordt zowel de politieke verantwoordelijkheid als de opdrachtgeverrol belegd bij een andere overheidsorganisatie dan de coördinerende beleidsverantwoordelijke vanuit het uitgangspunt dat een organisatie die in haar taakuitoefening baat (kwantitatief en kwalitatief) heeft bij doorontwikkeling, gebruik en continuïteit van de voorziening en bij uitstek de opdrachtgeverrol goed kan en zal invullen. Als dit een uitvoeringsorganisatie en/of ZBO betreft zal de politieke verantwoordelijkheid bij het betreffende vakdepartement komen te liggen.

Dit betekent dat organisaties die het opdrachtgeverschap vervullen daartoe moeten zijn toegerust en over voldoende mandaat van de afnemers moeten beschikken zodat de rol nationaal/interbestuurlijk ingevuld wordt. Het dragen van politieke verantwoordelijkheid (via het vak departement) geeft extra zwaarte aan de opdrachtgeverrol.

Dit scenario impliceert een verschuiving in politieke verantwoordelijkheid van BZK en EZ naar andere departementen voor een aantal specifieke GDI-voorzieningen. De politieke verantwoordelijkheid voor één voorziening blijft bij één departement, maar de politieke verantwoordelijkheid voor de GDI als geheel zal bij meerdere departementen belegd worden. Dit zal bestendigd moeten worden in de Ministeriële Commissie Digitale Overheid.

Een hypothetisch voorbeeld zou dan zijn:

Als UWV opdrachtgever is voor DigiD en er gaat iets mis in de uitvoering van de voorziening, dan legt de bewindspersoon van SZW hierover verantwoording af. UWV is degene die de rol van de opdrachtgever invult en daarmee stuurt op en aanspreekbaar is voor de beleidsvorming, realisatie en instandhouding van een voorziening (binnen de gegeven beleids- en financiële kaders), het beleggen van het beheer en exploitatie en de doorontwikkeling. De coördinerend beleidsverantwoordelijke, i.c. BZK, is verantwoordelijk voor de financiële doorvertaling van de beleidskaders. Met het aangaan van de opdrachtgeverrelatie hevelt BZK als coördinerend beleidsverantwoordelijke het budget voor de voorziening over naar de begroting van het ministerie van SZW (UWV).

Als het in dit hypothetische voorbeeld zou gaan om het beleggen van het opdrachtgeverschap van een voorziening bij een gemeente, provincie en/of waterschap dan is en blijft BZK politiek verantwoordelijk vanuit haar staatsrechtelijke rol.

Rolverdeling

Bijgevoegd is een voorlopige rolverdeling voor de GDI voorzieningen met daarin opgenomen de huidige stand van zaken.

Hieruit blijkt dat voor het merendeel van de voorzieningen de rolverdeling is belegd. Een aantal partijen heeft aangegeven nog niet volledig akkoord te kunnen gaan met de beleidsverantwoordelijkheid of het opdrachtgeverschap, mede afhankelijk van het te kiezen scenario. Hoewel men er positief tegenover staat, bestaat de behoefte om een en ander nader uit te zoeken. Wat zijn de mogelijke financiële, organisatorische en politiek-bestuurlijke risico's die hieruit kunnen voortvloeien? Welke risico-afspraken worden gemaakt?

Aan de andere kant is het gewenst dat er nu opdrachtgevers en coördinerend beleidsverantwoordelijken naar voren treden. Anders blijft de status-quo gehandhaafd met ongewenste en onduidelijke lijnen. Indien een voorziening op dit moment geen opdrachtgever of beleidsverantwoordelijke heeft én nog gesproken wordt met mogelijke kandidaat-opdrachtgevers of beleidsverantwoordelijke, worden deze rollen inclusief de taken en verantwoordelijkheden ingevuld door de coördinerend beleidsverantwoordelijke. Dit is een tijdelijke situatie die zo snel mogelijk moet worden opgelost om de gezamenlijke wens de continuïteit van de GDI-voorzieningen te borgen, doorontwikkeling en gebruik te stimuleren, te kunnen realiseren.

Om tot een snelle invulling van rollen te komen, wordt aangegeven dat van belang is dat eventuele onvoorziene omstandigheden met betrekking tot de voorziening, gezamenlijk wordt opgelost.